

aan zijn plotselinge bewegingen. Daar vliegt hij weg, want een dikke lijster komt ineens opdagen, zwart als ebbenhout en met een goudgelen, bijna rooden snavel. Dat is een oude heer, hoor. Die donkere vogel, wat bruiner van tint en met donker, hoornkleurigen snavel is zijn wijfje of een eenjarig jong.

Dien anderen grooten donkergrijzen vogel moogt ge niet voor een merel aanzien. Kijk maar, zijn borst is gevlekt, zijn wangen vertoonen lichte en donkere strepen en onder de vleugels zijn zijn flanken prachtig koperrood gekleurd. 't Is een koperwiek, een lijstersoort die 's winters zeer talrijk in ons land voorkomt en in groote troepen in onze parken overwintert, vooral wanneer hij daar uitgestrekte grasperken kan vinden. Want hij houdt van grasland en zwerft ook veel rond in de wei, in gezelschap van de spreuwen, in hun zwart met wit gespikkeld winterkleed. In de verte kunt ge de koperwiek al gemakkelijk van de spreuwen onderscheiden, doordat hij vlugger in zijn bewegingen is, meer trippelt dan loopt en op de bekende driftige lijstermanier hoopjes dor gras uit elkaar scharrelt.

Een vlucht spreuwen is dadelijk van een vlucht lijsters te onderscheiden aan hun meerdere discipline. Spreuwen vliegen dicht bijeen en volbrengen alle wendingen gelijktijdig als geoefende soldaten, terwijl lijsters zich meer schutterachtig gedragen, ordeloos door elkaar vliegen en bij een hoek in den luchtweg nooit precies weten, welken kant zij uit moeten.

In de wei zwerven ook nog troepen kieviten, gemakkelijk te kennen aan hun grootte, hun stompe, zwarte vleugels, waartusschen 't wit van borst en buik schel afsteekt.

Die groote vogel, grooter dan een kraai, die met langzamen vleugelslag over 't grasveld strijkt, aan den slootkant neerdaalt en dan lange pooten en een lange nek blijkt te bezitten, is een reiger. Hij heeft honger.

Op 't bouwland scharrelen honderden kleine vogels rond, zoo groot als musschen en met net zulke dikke snavels als onze huisvrienden. Drie er van moet ge kennen. 1°. de schildvink met zijn blauwgrijzen kop, licht-roode borst en groote witte vlek op de vleugels; 2°. de geelgors,

die bijna heelemaal geel is; 3°. de groenvink in 't groen grijs gekleurd, met zwarten staart en zwart aan de vleugels. Hij heeft den diksten snavel van allen.

In 't Rietland zwerven de rietgorzen met hun pikzwarten kop en witten nek, terwijl op luwe plekjes heele gezelschappen van waterhoentjes gezellig den winter doorbrengen. Met een beetje geluk ziet ge soms het blinkend blauwe ijsvogeltje langs u heen schieten. Dat vertoont zich ook veel aan met riet begroeide plekken langs de zee, waar ge ook eens heen moet om de duizenden en duizenden poolvogels: zee-eenden, duiker-eendjes, zagers en nonnetjes te zien, die daar overwinteren. Wilde zwanen en ganzen ziet ge er stellig rondvliegen. Van al 't zwemmende goedje kunt ge met een sterken kijker misschien den zwarten zee-eend met de oranje-vlek op zijn neus en het sierlijke grijs met zwart gestreepte nonnetje, of den zager met zijn langen bek en verwarde kuif onderscheiden.

Tusschen de zulte huizen nog een paar vogeltjes van vinken-grootte: de rotspieper, geheel muschkleurig, maar met veel spitsen bek, en de sneeuwgorz, grijs met wit, vooral met veel wit op de vleugels; als ze opvliegen, is 't net of ze in pas een sneeuwvui geweest zijn en of er nog wat vlokken op hun veeren zijn blijven zitten.

De wit met grijze vogeltjes, die in troepjes van een stuk of tien op hun hooge pooten langs het strand trippelen en als ge ze te vaak naar hun zin opjaagt, in een halve cirkel over de zee vliegen en een honderd M. achter u weer op 't strand neerstrijken, zijn strandlooptjes, tenminste als ge zien kunt, dat hun snavel langer is dan hun kop. Is dat niet het geval, dan hebt ge pleviertjes voor u en wel zeer waarschijnlijk de mooie bontbek-pleviertjes. Meeuwen van allerlei soort zijn hier ook te zien; behalve zilvermeeuwen ziet ge nog grootere, met zwarte vleugels en vinnig gekromden bek, dat zijn mantelmeeuwen.

Een vlijtig wandelaar kan al deze vogels te zien krijgen en ik zou het heel prettig vinden, als de een of andere beginner mij eens liet weten, welken hij of zij er met zekerheid onder 't oog gehad heeft.

JAC. P. THIJSSSE.

Van twee schaatsenrijders en nog iets.

't Was op 23 Dec., dat de Haarlemmers op de groote markt twee Amsterdammers konden zien staan, die, met de schaatsen om den hals en de handen in de zakken de thermometers in het bekende vierkante kastje bestudeerden en met innerlijke verheuging huns harten daar zagen, dat, al scheen het zonnetje nog zoo heerlijk, het toch 1° C. vroom. Winterweer was 't in 't geheel niet. Als we de menschen niet met winterjassen hadden gezien en we eene schaatsenrijdende beweging niet in onze beenen hadden gevoeld en de thermometer niet op -1° stond, zouden we gedacht hebben, dat we op een zomervacantie-uitstapje waren. Geen wind en eene goede baan — ziedaar een echt ideaal, dat — als alle idealen — nog al eens op zich laat wachten.

Doch op dien gedenkwaardigen Zaterdag had het ideaal zijn karakter verloochend en was werkelijkheid geworden.

Zoo kwam het, dat wij in Haarlem voor den thermometer stonden, zoo kwam het ook, dat we ons een uurtje later in de duinen bevonden, ten spot van artikel 461 en van allerlei

soort versperringen, die ooit door 't menschelijk vernuft zijn uitgevonden. Stijgende en dalende, klauterende en kruipende onder ijzerdraad door, kwamen wij aan de Brouwersvaart op 't punt, waar de spoorbrug er over ligt.

Daar van dien hoogen duinkant hadden wij een heerlijk gezicht over het schoone duinlandschap en over de vaart, die nog geen ijs vertoonde en aan den overkant op de steile duinhelling, waar het zuivere groen der jonge sparren, beschenen door een heerlijk zonnetje, iets lente-achtigs aan het landschap gaf; hadden niet het weinigje ijs in de vaart wat verderop, de kale takken van den duindoorn met de ontelbare bruine knoppen en diep beneden ons het kale aardappelveld, hard bevroren, gesproken van winter.

Beneden ons in de vaart zwom eenzaam langs den kant een eendje, zoo we dachten, en aan 't eind der vaart liep over den kalen zandbodem een fazant; terwijl uit de kale eiketakken ons onophoudelijk de fijne geluidjes der staartmeezen tegenklonken. Zoo nu en dan kwam nieuwsgierig het kopje van een roodborstje tusschen de dorre takjes

uitkijken of daalde een winterkoninkje naar het water af, om zijn dorst te lesschen. Toen wij, ook afdalende, aan de vaart kwamen bleek het eerstgenoemde dier geen eendje te zijn — wát, wisten wij nog niet. Onhoorbaar slopen wij op de teenen naderbij om het zwemmend wezentje te zien en toen wij onze halzen uitrekten in de richting van het voorwerp van ons beider belangstelling, zagen wij iets zwarts als een kikker onder water doorschieten, tusschen waterpest en hoornblad heen zwemmen en in 't midden ongeveer boven komen. Het dier begon daar weer met de pooten te werken, dook weer en kwam aan den overkant boven. We konden „het” nu goed zien, als men een meter of acht tenminste dicht bij noemen kan, maar wat het was — ja, dat wist de een nog minder dan de ander. We wisten nu wel, dat het diertje een vogel was, een tamelijk langen hals had, goed kon zwemmen, veel op een leelijk jong eendje geleeke (uit de verte tenminste), en een voor-treffelijk duiker was. Al die eigenschappen passen ongeveer op een schollevaar, „dus was het diertje een jonge schollevaar.”

Mijn jachtlust, dien ik tot nog toe alleen op slakkenhuisjes had kunnen koelen bij gebrek aan beter, werd sterker. Mijn broer holde, ook al vol jachtlust, de vaart om en kwam buiten adem aan den anderen kant.

En nu begon de jacht op zeer primitieve wijze en met dito middel n.l. een stuk dood hout. Ik was op den weg blijven staan en spande mijn keel in om allerlei verschrikkelijke geluiden, welke maar even in staat zijn een vogel de schrik om het hart te doen slaan, voor den dag te brengen, terwijl ik met den stok stond te zwaaien als een Basoetokaffer, die ten oorlogsdan zich oefent.

Het arme beestje scheen mij dan ook voor een wilde-man of iets dergelijks te houden, tenminste het spande al zijn krachten (om zijne toevlucht in een gat van de beschoeiing te zoeken) in en werkte met zijne pooten als de schroef van eene boot, die beproeft in ondiep water voort te komen. Heel voorzichtig naderde mijn broer het diertje, ik wierp hem mijn stok toe en hij hield dien voor het beestje. Toen schreeuwde hij mij toe, bij hem te komen en alle herinneringen aan een wetboek van strafrecht of veldwachters uit mijne gedachten bannende, koos ik den korsten weg: de spoorbrug.

Zoo kwam ik aan den anderen kant, na eerst, gelukkig

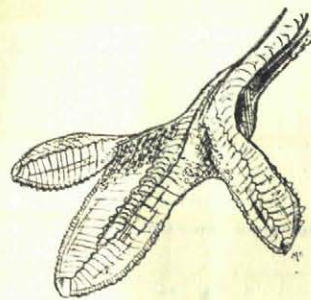
Kop van de Dodaars.

zonder broek- of anderø kleerscheuren over prikkeldraad-versperring te zijn geklommen, en bij 't geen we reeds onzen buit dachten. Ik wilde den vogel grijpen, maar de stok gleed uit en het diertje koos nu niet het hazen-maar het visschenpad en verdween in een gat van den wal.

't Was nu de beurt van mijn broer om de wet te overtreden en hij holde de brug over, terwijl ik mijn taak van boeman weder opvatte. Op handen en voeten kroop hij door het gras en met één greep was het beestje binnen. Hij wilde nu bij mij komen doch daar naderde — o schrik! — een wolk tabaksrook en daarin een baanwachter, die zijn

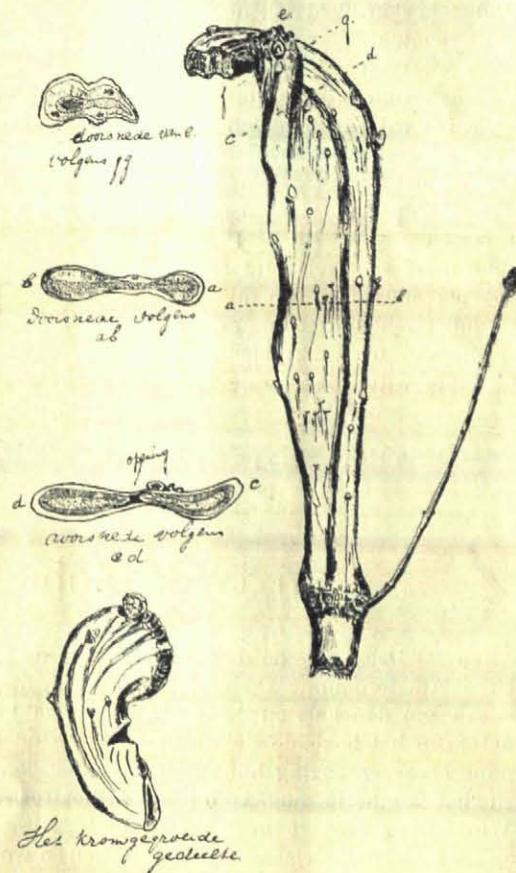
neuswarmertje tot hoofdwarmter had bevorderd. In een ommezien waren we beide weggedoken achter een „kopje”. 'k Had me plotseling neergeworpen en was met mijn borst op de schaatsen en met mijn neus midden tusschen de doornappels terecht gekomen.

Was de baanwachter niet in de buurt geweest, ik had het uitgeschreeuwd van — vreugde (aan pijn dacht ik niet)

Poot van de Dodaars (een kleine fuut).

want nog nooit had ik planten, veel minder vruchten van doornappels gevonden. Er stonden vier plantjes, niet hooger dan 3 dM., en aan den top van ieder een zaaddoos overhangend naar den grond. Een was al opengesprongen en was reeds eenige zandjes kwijt, de andere waren nog gaaf.

Bandvorming bij een Esschentak.

De opengesprongene heb ik verder uitgezaaid, twee laten staan en een medegenomen. Ik stopte die bij vergissing bij mijne slakkenhuisjes, waardoor deze bij te thuiskomst veranderd waren in fijne kalk. Dat was een napret van slakkenhuisjesjacht in bevroren duinen. De rookkolom met den baanwachter was al reeds voorbij en ik zat zoo ongeveer als overwinnaar tusschen mijne doornappels toen mijn broer met de vangst verscheen. Een soort van fuut was het, dat was dadelijk te zien aan de pooten. De vogel leefde, maar

zijn linkerpootje was gebroken. De wond was al oud en het bloed gestold, zoodat we de wond wat uitwaschten in de vaart en er een doekje om bonden. Zijne lengte was van den staart tot de punt van zijn snavel (hals gestrekt) 2.5 dM. ongeveer. De veeren liggen dik en aan de onderzijde zijn de dekveeren zelfs 1,5 cM. dik en bedekken aan de bovenzijde de vleugels geheel. De pooten zijn mooi! Drie teenen staan naar voren en een naar achter. Alle vier zijn plat en de drie voorste duidelijk met zwemvliezen omzoomd (gelobde voeten). De schubben liggen zeer regelmatig over den teen verspreid. Bij den middelsten teen liggen vijf rijen schubben: in 't midden over den teen eene rij, aan weerszijden ook eene rij lange schubben en daaraan iederen rand. Die schubben zijn aan den rand puntig en vormen samen een gezaagdten rand, aan de oksels der teenen liggen ze verspreid. Ook aan den achterkant van het been zijn twee getande randen. Het hagelzakje (zoo noemen de jagers 't diertje; „dodaers“ is ook een naam er voor) maakt een fraaien indruk. De kleur aan de onderzijde is zilverwit, de bovenkant is grijsbruin. Het bezit een stevigen rechten snavel met twee neusgaten, die met elkander in verbinding staan. Met dien snavel kan het ferm pikken, getuige een bloedende vinger en een gevoelig geworden vingertop. Jammer dat het beestje niet wilde eten en het den weg van alle vleesch is gegaan, 't had zich anders in Artis kostelijk kunnen amuseeren met neefjes schollevaars en tantes pelikanen.

En nu het andere.

Dat geldt eene verbredening van eene esschetak, die zeer eigenaardig gevormd is. Duidelijk kan men zien, dat de bandvorming is ontstaan uit twee takken. Op de doorsnede vooral is dat duidelijk zichtbaar; de opperhuid en de bast hebben zich vereenigd en hebben dus samen de twee takken omgeven, terwijl er zoo eene ruimte is overgebleven, die naar onder toe ronder, maar ook kleiner wordt, naar boven toe wordt ze smaller, doch ook kleiner en houdt eindelijk op. Aan den bovenkant is de zak in twee deelen gescheiden, waarop het eene deel rechtop groeit, het andere krom gebogen is en eenigszins den schroefvorm heeft. Evenals bij de teekening in afl. 2 is hier juist op het begin der kromming een litteken, maar het is al dichtgegroeid en aan 't hout zelf is niets te bespeuren, 't is alleen aan de huid te zien. De tak sluit van boven met een breede rij knoppen, die voor 't grootste deel niet ontwikkeld zijn. Vooral aan 't gebogen gedeelte zijn de knoppen aan den binnenkant, dus daar waar na de verwonding geen voedsel kon komen, dood. Uit het eenigszins verbrede ondergedeelte ontsprong behalve de breede tak, nog een dun, normaal ontwikkeld takje. Ontelbaar zijn de knoppen; naar boven toe staan ze steeds dichter bij elkaar en van regelmaat is niets te bespeuren. Alle lijnen die op den tak loopen, hebben een ietwat spiraalsgewijze gewonden verloop. 't Maakt den indruk of de breede tak eerst is omgedraaid geworden, toen van elkander is getrokken en een deel nog een draai extra heeft gekregen.

Amsterdam.

M. Kok.

Opmerkingen bij het lezen van „De Levende Natuur.“

(Deel II, blz. 133, 1e kolom, dagboek 24 Augustus) *stilstaan in de lucht* van vliegen en vogels. Hier staat: „Een zweefvlieg, in de vlucht gevangen, in een glazen buisje met chloroformdamp, heeft, na zijn plotselinge dood, de vleugels juist in tegenovergestelde richting staan; de rechtervleugel voorwaarts, de linker achterwaarts gericht. Zou dat 't geheim van 't stilstaan kunnen zijn; dat ze de vleugels in aan elkander tegenovergestelde richting bewegen?“

Ik ben herhaalde malen in de gelegenheid hier roofvogels te zien, torenvalken en sperwers, die een oogenblik in de lucht stilstaan. Altijd maakt de vleugelbeweging op mij den indruk, afwisselend te zijn. Als de eene vleugel neergeslagen is, is de andere op 't zelfde oogenblik naar boven gericht. Hoe snel ook de beweging is, het schijnt toch nog waarneembaar te zijn. Om het te bewijzen, zou men instantanéés moeten nemen, liefst van voren of van achteren genomen.

(Deel II, blz. 135 1e kolom). *Trichius fasciatus* is zeer zeldzaam. *Trichius abdominalis* daarentegen gewoon in sommige streken. Beide dieren hebben vuilgele dekschilden met 6 zwarte vlekken. Deze zijn bij de tweede gescheiden; bij *fasciatus* zijn de twee bovenste, die aan den vleugelwortel liggen, verbonden tot één zwarten band; ook de twee onderste, die der vleugelspitsen, zijn eenigszins verbonden, vandaar de naam *fasciatus*. De kenmerken zijn dus nog al in-het-oogvallend. — Ook eenige boktorren gelijken op bijen, of liever op wespen, bijv. *Clytus arcuatus*, *Clytus arietis* en *Necydalis major*.

(Deel II, blz. 136). — *Rijpe amandelen*. In den schooltuin, die N. B. een kwartier van de school verwijderd is en met den akademischen naam van „Hortus Botanicus. Geen vrije

wandeling“ prijkt, geeft de Amandel steeds rijpe amandels, maar ze smaken wrang en bitter!

(Deel II blz. 151). *Spiritus en formalin*. Ook ik heb planten op beide vloeistoffen geconserveerd. Ik geef toch de voorkeur aan formalin; al verbleeken de kleuren, geheel verdwijnen doen ze niet. Een *Arum maculatum*, nu al een jaar in formalin, vertoont nog duidelijk, hoewel verbleekt, de groene kleur van het blad, de lichtgroene der bloemscheede en de paarse van de lok-kolf. Een varenblad met spoordooshoopjes (ik vind dezen naam beter dan stofhoopjes) is geel geworden; een bosje *Selaginella* zeer licht groen, enz.

(Deel II, blz. 157). — *Parnassia* en *Adoxa*. — In het nieuwste systematisch werk, dat ik mij aangeschaft heb: Dr. Adolf Engler, Syllabus der Pflanzenfamilien, 2e Ausgabe, Berlin, Borntraeger, 1898, wordt *Parnassia* gerangschikt in de familie der *Saxifragaceae*, onderfamilie *Saxifragoideae*. Daar de wetenschap vooruitgaat, en wij langzaam, maar zeker, tot de waarheid naderen, heeft Heukels dus beter gedaan dan Suringar, om *Parnassia* bij de *Saxifragen* te plaatsen.

Adoxa wordt daarentegen door Suringar beter geplaatst. Engler brengt nl. *Adoxa* dicht bij de *Caprifoliaceae*, doch in eene familie der *Adoxaceae*. Einzige Art: *Adoxa moschatellina*. Dit maakt wel wat den indruk van het doorhakken van den Gordiaanschen knoop, maar Engler en de Systematici, die hem voorlichtten, zullen er hun gewichtige gronden wel voor hebben!

De schijn-honigspeldjes van *Parnassia* worden ook beschouwd als meeldraden, die herhaaldelijk gespleten zijn, dus niet als eene vergroeiing van een bundel van meeldraden.

(Deel II, blz. 157 kolom 1). Zoo is het ook met de meel-